

॥ श्री परमात्माय नमः ॥

કુરસેદે બહાર

(દીલખુશ ગાયનો.)

જાપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,

મંગળદાસ બેઠતારામ ખુકસેલર

વીચીરોડ—અમદાવાદ.

અમદાવાદમાં ખીરમશાના રોજ સામે
ચો ચીમનલાલ પ્રન્ટીંગ પ્રેસમાં છાપી.

સંવત ૧૯૬૨—સને ૧૯૦૬.

માવૃત્તિ ૧ લી.

પ્રત ૧૦૦૦

કિંમત રૂ ૦-૪-૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

અમદાવાદ

ગુજરાતી ગ્રંથોના સંગ્રહ

૧૭૦૪

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગજરાતી કાપીગણિત વિભાગ]

અનુક્રમાંક

૧૭૦૪

કર્મિક

પુસ્તકનું નામ

૬૨૨૫૬ બાંદીર

વિષય

૬ - : ૪

કુરસેદે બહાર.

૧

પરણાવે માખાપ હોકરાં જોડ જીવે નહીં સુખકારી,
થાવ કજોડામાંથી ખોટું અપજનું દુખ બહુ ભારી;
અજીમતો વર અખજાને એ બહાનું રચવાને જારી,
સ્ત્રીમજેરે રચાયા સદભાગી, દિન દિન વધતી ખુવારી.
તામે મેહોટા કામે ખોટા લાલ અને થપ્પડ મારી,
બાળકને પાળી નવ જાણે એ નર મુછાળી નારી;
કુલ જોઈ કુલવાળા બનતા રહે રાંડિયા અવિચારી
ફટફટરે ફોડત કુલજી બાળકને નાંખ્યા મારી.

૨

કને આંગણે ચાંદનીરે, ખીલી રૂપેરી રંગ.
ગરે ગાયો સાહેલી રંગ માણવા,
યા ખોલીને બાળ બહેનરે, વાતો કરી લ્યો વહાલની.
વહાલા વસે વીદેશમાં, બાળા બાલે વેશ.
સૈયર સાશા મોડતુ શાશુને સંદેશ,
કુંજલડીરે સંદેશો અમારો, જઈ વાલમને કહેજોજે રે
પ્રીતીકાંઠાના અમે પંખીડાં, પ્રીતમ સાગરવીના સુનાસુનાજે.
કુંજલડીને વહાલો મેરામણ,
અમને અમૃત ખાણુ વહાલા પ્રીતમ પ્રાણ.—કુંજલડીરે
સાહેબો મારો મુલક્ષણુ એઠા જીઠા ખાય
ધરની સુખડી નાગમે સોગન જીઠા ખાય
તમારા સમ જોતમે મને વહાલાજીઠા સમ શીઠ ખાવોછાજી

પીયુ તમારૂં મનડ માને તીહાં જાયોછો
 ધી ભર્યાં ઘેબર ઘેર રઝળે છે કુશકા ખાવાને ધકા
 આયોછે

સોલ વરસની સુંદરી સ્વામી વરસે સાઠ
 મોઢું જોઈ મોહી રહ્યો લાડકી કરંતી લાડ
 પગમાં કાંટો વાગ્યો નહીરે જીવું હુંતો નહીરે જીવું
 મારા સગી નણુંદના વીર હો રાજ—પગ
 તેડાવજો મારા બાપજીને જોગી જતીને તેડાવેજી નહી જીવું

૩

પ્યારી વાતો મધુરી કરો પ્યારની કાંઈ ખાતર કરો દીલદારની
 દ્યોને લેજત જોખનના શ્રંગારની
 બોલો બોલ બાળા મદનના બહારની
 ધુંધટ બોલો બાલા બેલો દીવાની જીવાની દીલચારની
 સુણો વાત સુણાવુ વેવારની બીક રાખો ખુદાના મારની
 બધી ગધામસ્તી આ સંસારની નહીં ચાલે હજીર કીરતારની
 જમડા ઝાલે પુરા પછાડે હેવાની નાદાની મુકો કાંઈ પ્યારની

૪

કરમ કરે તે કોઈ ન કરશે મુરખ મથી મરશે
 ભલે બાંધિને નાંખો સાગરમાં કર્મે તાર્યા તરશે
 ઘંટી ના ગાળેથી પણ જીવ કરમે ઉગાર્યા ઉગરશે
 સુખ દુઃખ શાળાના કર્મ મેતાથી ઠાઠ નઠોર ન ઠરશે
 ભાતામાં ભુલે જીવ મુસાફર સફલ થાયે કેમ પછી સફર
 ચપળ ગતીના વચમાં ચકર વાટમાં
 વામા વસમી ઝીલવી ટકર વીરલા નર તરશે

૫

નહીં આવું રયામરે, નહીં આવું કાનરે
 મારે ઘેર શામળીઓ મેમાન છે.
 રંગ રસ ખ્યાલો વાલા પીતારે બજો
 દાસ્તીની વાલા આ દુકાન છે—નહિ
 સોના રૂપાનું મારું બેડલું રે વાલા.
 પાણી ભરવામાં મારું ધિયાંન છે—નહિ

રંગરસ રસબસ લાલા રમવાને કાળે
સાખી નર પુરો મુલતાન છે નહિ

૬

માલો મારા ચતુર મુજબ—હાં હાં
મારો નહીં નયનના બાણ—હાં હાં
કાળજે ઉતારી તારી મુરતી રસીલા પ્રાણ—ચાલો
ધામસ કિધો તે પહેલા ધુતારી મારી નયનનો માર
દાઝયા ઉપર લુણ વચન લગાડી પુરો કર્યો લાચાર
નખરેથી છેવટ નાળુક નાળુકડી માર્યો તહે હાય હાય ઠાર ઠાર
રસિકવર માર્યો તહે હાય હાય ઠાર ઠાર—કાળજે

૭

નથી જગતમાં સાથ સખંધી વિના ત્રિભુવન નાથ
શું ફેગટ ફાંફાં મારે મુરખડા ભરે આલથી બાથ
કમળપત્ર પર જળ ખિંદુને સુકાતા શી વાર
આવણીની જળ ભરી વાદળીઓ વીખરાતાં શીવાર
જીવ તારે સમજવું તેવું આખર નહીં લેવું દેવું
જીવ જવું ખાલી હાથ અંતમાં પાપ પુન્ય સંગાથ
સાખી

પંધી જીવ પામી ગયો નવગઢ નગર બજાર
સોદાગર સમજી જઈ કરો પુન્ય વેપાર.

૮

અરે હું મસ્તાન પ્રેમની મુને કોઈ ન છોડારે
કાંઈ ન છોડારે ભલા મુને કોઈ ન છોડારે.
લાચાર હું બીચારીશું શીદ દ્યો કેડારે
ભુવાનીથી દીવાનીશું મારો છોડો છોડારે
“ પ્રાણદાન છે પ્રીતમાં પુછી કરજે પ્રીત
પ્રા દાનતો સહેલ છે કઠણ પ્રીતની રીત ”

૯

ધીરી ધીરી સુંદરી જરા ધીરી તારી વાંસે લીધીઈ ફીરી
નયન મીલાવો પ્યારી હસી બોલાવો
આપીશ આખી અમીરી—એજી
રૂપે રીઝાવું કેતો સોને મઢાવું

હર કર તું દીલગીરી—ધીરી
 ધીરા ધીરા કુંવર જરા ધીરા
 સગા માડીના જાયા ઓ વીરા—ધીરા
 જેવી પોતાની તેવી નારી પરાઈ
 પરસ્ત્રી પરભવની પીડા—એજ
 રાવણ રોળાયો દુરયોધન દબાણો
 કીચકના થયા ચીરા—ધીરી

૧૦

દારંગી દુન્યા.

કર કર પરવર ! અમ પામર પર નજર જરી !
 દાદગર દાવર મારારે, કરમ કંઠ કરી—કર કર.
 અમ નાચારી મંદ્રી તારી કરો ભારી ઉમીવારરી
 આ દાતારી ! તુજ દીલદારી થકી તારી માંગુ યારી
 દાના ! પગે પરી—

પરીતાપ, ઓ બાપ ! તું કાપ હારી;

અરજ એ સુનો ખરી, મરજ મુગ હૈયે ધરી ! દાદગર.

૧૧

સૈભાગ્ય સુદરી.

ચાલો સાહેલી [૨] ભુવનેશ્વરીનાં સૌ મળીને દરજાન કરી પે.
 દુઃખ હરનારી સુખ કરનારી મુરતી માની અંતર ધરીઅ
 ભાવ ધરીએ પુજન કરીએ તો ભવસિંહુથી તરીએ
 સુવા ચંદન કુમ કુમ કેસર અરચત કરીને મન ઠરીએ
 અળીલ ગુલાલને પુષ્પ માળથી માને વધાવી મંદિર ભરીએ.

૧૨

અ મુખતી.

જપતી પ્રીતમની જપમાળ ભુવતી જે અલખેલી.

જેખન રસરંગે જોની આ ખની ઘેલી.

ન્યાકુલ વૃક્ષના પિંગુ ંહાલી ઘેલી—જપતી.

તનમનમાં વ્યાપી રહ્યો, જેખન વસંતજંગ.

રશભાગી રસીઆવીના, રમસો ક્યાં રસ રંગ,

જાણ્યું નજહિઓ કંઈ, રસીએ રંગીલો.

અપચપ કરતા લેતી જ તું ચળેલી—વ્યાકુલ,

પેટ દુખે શીર કુટતાં, સંકટ ખાન સમાય.

બળતામે બાળો સખી, હુઠે શું હરખાય.

વાહા અકલાએ રાને છેલ છખીલી. વ્યાકુલ,

૧૩

ઉમાદેવડા.

જા જરે શું રીસાય રસીલી નજર મીલાવીલે (૨)
ચટપટી ચિતમાં લાગી ચતુરા ચેહેરો જોવા દે,
હીરા મોતી માગ્ય મધુરી, ઝાંઝર હુમણાં લે
માન અગન તનમા લાગેલી તરત બુઝાવી દે.
સમતા નથી રેહેતીરે સહુણી મરમ વચન મુકી દે,
કલ્પલતા છબીલી તુજ છાયે, પામર પંથી લે.

૧૪

મુને સહાય કરશે મોરારીરે વારે ચરશે ગોવર્ધન ધારી
અહલ્યા ઉગારી મીરાંબાઇ તારી,
બેની ચિંતા કરીશ નહીં મારી મુને.
મંજરી બચ્ચાંને બળતાં ઉગારી,
મોક્ષ દીધો ગજેન્દ્રને તારી
દ્રોપતીનાં ગીર પુર્યાં
થાશે તે સહાયકારી. મુને.

૧૫

બોલો મારા પ્રેમી પોપટજી બોલ બોલો
બોલો બોલો મેના બોલાવે, ડોલો રંગરસિયાજી, ડોલારે
જરી ડોલો ડોલો ડોલો, પ્યારી ડોલાવે
મેના તારા વચનનીવેણા, લાગીલાગી લલિતલહે લાગી
મેનાં વહાલી મેનાકે નાક હે પણ જાગી,
જાગી જાગી અજબ બ્યોત જાગી,
પહેલાં પોપટજી પ્યારા રામજી સંભારે
બહા બહા મેના શું સતી સીતા વિચારે
ચતુર મુજબ સીતારામ ઉચરાવે
પોપટજી પાંજર સોનાનું સજવું.
લાડ લીહું લાલચું નથી કે લલચાવું
સાને રૂપે શું લીડ લીતરની ભાગી ભાગી.
રૂપ સુહાગે રંગે રંગે રમાડ પાંખે ઘાલીને રૂપ મીઠાં ખવાડ
ભાવના બુખ્યા રૂં લાવી ભાવના બુલાવે, બોલો.

૧૬

વીણાવેલી.

ઉચ્ચે સંખી સૂષિતો શગાર હાર,

ચાલ્ય ચાલ્ય જોવાને ચંદ્રમાં,
 જોને પ્રેમ ઘેલી ભુમીનાર દેદાર,
 જોને કાલે સૃષ્ટિ આનંદમાં ઓહો!
 ઘન્ય ધરા સુંદરી ! તને, ચતુર ચંદ્ર તુજ કાન્ત,
 શાન્તિ પાઠ પઢાવતો, સાધીને એકાંત,
 ધરણી પડી પતિને પાય, શિક્ષા શિરે ધરેરે,
 ગુણીયલ ગોરી પતિ ગુણ ગાય, શાંતિ ચિત સ્મરેરે
 ધરેને બહેન ! ધરતી માતાનું કહું કાન,
 પ્રિતેથી કરો સંસાર સુધારસ પાન-ધરણી
 ચંદ્રસુખે ચીડાઈને, તારાના મુખ શયામ,
 સદગુણીનું મુખ ભાળીને, રમે દુષ્ટના તામ.
 સખી ! જેને પતિનું માન-તેના ગાંધર્વ ગાએ ગાન,
 પામે દેવી સમાન સન્માન, રમે રામા રસિક લલ તાન
 ધરણી નાર સમગૃહિણીએ, સેવે સ્વામી પાય,
 ચતુર ચંદ્રસમ ધણી મળે, જય જય ત્યાં ઉચ્ચરાય.

૧૭ જુગલ જુગારી.

બહાલમજ સાડી ગુલાબી મંગાવો,
 પોલકા બનાવો માલીડાં ટંકાવો.
 બંગડી બે હીરાની, મોંઘી મઢાવો-બહાલમજ
 સાખી.

મરતમાંજ જણાય છે હુતારાના ઠંગ
 જેવો વાનો પુરો તેવો ચડો રંગ

હાંશીના હુલાસમાં રસીલી તારી રીસાઈએ-બહાલમજ

૧૮

કામસેન રસિકા

દા ઉડીછે દુઃખની દીલમાં શી રીતે ઠંડી થશે
 આશ લાગી છે જેમાં મુજને, શી રીતે પુરી થશે-દા
 નજરે દીડી મેં જે નારી, પરજુના જોએ સાથે મારી,
 તો તો જીવંતી આ આકારી, કેમ કરીને પુરી થશે-દા.
 મેં તલવાર કે સ્ત્રીને મારી તેવી જોને આ નેન-કટારી
 કમલાક્ષીનાં નયનાં કારી, તો ધા કેમ કરી રૂઝશે-દા.

૧૯

કુંદબાળા

કંઈ ચેરક લગારી રસીલી કયો દેહો રને તેં દર્શાવી-કંઈ

કાળજીવં કેરી તેં ચીંતડું ચોરી, કેદી બનાવ્યો રંગીલી કંઠ
શદ ન લેતું દવાએ-દેતું ! યવલાવે કાંતું હઠીલી કર્યો.

૨૦

મેચડનો પ્રતાપીચંદ

અલબેલીના ભરથાર, તમે આલો,
હાય હાય નખરાલી નાર તું લટકે મટકે હું બેઝર
છબીલીના છેલા યાર; તમે.
વાહ ! છેલા અમે દીલદાર તું છો આહા ! ઇંદ્ર પરી અવતાર,
રસીલીની રસિક શણગાર; તમે,
લાલ રંગે જમાડું રાજ, પ્રીતી રસમાં કુખાડું આજ
આહો સફળ આજ સૌ કાજ, મેરું મારો તું શીર
તાજ છબીલી.

૨૧

કરણુબેલો.

જાઓ જાઓ ન સતાઓ સાંવરીઆ.
મોરા નાળુક તન ગલજર,
વાપે ડીની કુલ સીંગાર,
કાંહે નજર લગાઓ સાંવરીઆ-જાઓ.
મોરા જોખન હુમકે દાર, દયા ધરો દીલ મોઝાર,
હટો કહે સરમાવો સાંવરીઆ-જાઓ.

૨૨

વીક્રમચરીત્ર.

એ૦૦૦૦૦માથે મટકી લઇ જાઉં,
પ્યારા લેહેરી લાલને દુવલમાં પાઉં-એ.
હું ગોવાલજી નાનિ નારી, પ્યારો મારો છે વિહારી.
રંગ રમાવી રીઝાઉં-પ્યારા-એ.

૨૩

પ્રેમ-કળા.

અતુલ શૃંગાર છે-વાહરે-વાહરે,
હૈયાતણા હારછે-વાહરે-વાહરે,
સંસાર મુખ છે વહાલી માડું તું
તું મુજ જીવન આધાર છે-વાહરે-વાહરે
પ્રાણ છબી તું ચીતરી, વાડું તન મન ધન
લાગ્યોદય રસો ધરો, મલ્યું અમુલ્ય રતન,
જન્મ સારું ક્યારે સંરવ પીયું તું,
જન્મઆ રુચ મોઝાર છે વાહરે-વાહરે, અતુલ

૨૪

વીરમંડળ

ઉડી આવે પંખીડા લાવે પંખીડા સંદેય-હાંહ
 પીયુ તારો ઘેલી પંથ સીધારયો લીધી વાટ વીદેશ
 એકલી અટલા મુકી નારીને બાળે વેશ-ઉડીં
 ગાયન મેરી હોયન મોરા, શાનો પડયો અંદેશ
 ભામની ભોળી ભુલી ભટકે—એકલી

૨૫

મુળરાજ સોલંકી

રંગે ભર્યા આવો આવો રસીલી જેતથી હૈયાં શું ચાંપીએ
 ચુરત મીઠી મીઠી હલ છળીલી હેતથી હોરામાં છાપીએ
 ફૂલાં ફૂલાં ઝીણાં પલ્લવ સમાણા ચુંમું અધર લાલ પ્રેમથી
 ગોરા ગોરા ગાલ ઉપર હું રાણા મારું તો જરાક એમથી
 વાહ વાહરે ઘેલી વાહ વાહ છળીલી.
 પોતાનાં કીધાં ન ભૂલીએ બદલામાં બાહુથી બાંધી રંગલી
 આવો કુલાપર કુસીએ. રંગે

૨૬

અશ્રુમતી

તગદીર ખુલા તસવીર નજર આતી છે,
 માયુક વુંહી ખુલ ખુલ મુજે ભાતીહે;
 તેરે ગાલ ગુલાબી નેન અજબ કાંતીહે,
 તેરી પતલી કમર જેસી કમાન મીલજતીહે.
 હુસ્નોપે તેરે મેલવર કમર ખીલહારા,
 તેરી નાબુક અદાને મુજે જાનશે મારા,
 તેરી આંખ અમકતી રાત દીન દો તારા
 તેને માસ અસ્મ સમસેર ખેંચદો ધારા.

૨૭

ઉમાદેવડી.

છોડો છોડો છળીલા, જાઓ હોઠો હોઠીલા
 મારી લુટારો નવલખ લાજ—છળીલાં
 તમે મોડા પુરપ મહારાજ, પાણી પેહલાં
 બાંધી દયોને પાજ, મારી.

વાહ વાહ વચન રસીલાં, તારાં નયન રંગીલાં
 ગોરી ગાળ ગરવન ગુમાન-રસીલી પ્યારીં
 લાગે જેને પ્રીતવુંજ તાન, ગણે નાના
 આટા સો રમાન, ગોરી.

કંથને કંથે જગમાં બધા, વિસલા પાલણહાર;
પ્રીત ભગત ભામા સદા, વચન નિભાવણહાર.
મુકે માનુની ગુમાન, શાણા દાસી છું

તારી મુજાણ

ચાલો ચાલો ચતુર પ્રિય પ્રાણ-છોડાં

૨૮

ચંદ્રહાસ

થયાછેરે પતી તેજ પ્યારિ તનનાં, હૈર હસિ વરિ આજે.
છેલ છબીલા, રૂડા રંગિલા, રાજપુત્ર પ્રખ્યાત,
જેયા બાજે, અનુરાજે, ચીત લાજે, કેમ ત્યાજે, પ્રભુ
મેં તનમન તમને અરણ્યું થઈ રાજ-થયાં
કૃષ્ણ કૃપાએ તમેજ મળીયાં, દીલમાં જે ચીત ચાહ
નોતું નક્કિ, નોતી વક્કિ; નીસા પક્કિ, વીધી લખિ;
પ્રીયા ઉત્તમ તનમન બની દેવ સુંદરિ, પદમણિ મળી આજે.
મહેલ જતાં તે દી તરછોડિ, હવે ન મુકું હાથ;
ચાલો આવું, મન ભાવું, કેમ નાવું, પ્રિય કહાવું,
હવે હાજર છું તનમન ધન દેવા, જેમ પ્રેમ છાજે. થયા.

૨૯

સૌભાગ્ય—સુંદરી

ધીમા ધીમા ચાલોને મારા પ્રાણરે,
પગ નાળુક તમારા આ મનકાંઈ જાશે, કમર લચક જા
જાશે, આ મુજાણરે.—ધીમાં

૩૦

નાળુક વેલી કુલસમી, કેમળ આ તુજ કાય,
બડકે છાતી શ્વાસથી, એ ચંચળથી આળખાય,
પરસેવાનાં બીદું આ બાજવાં મુખે,
મુખ રાતુ થયું થાક અતિ હજો.
આ છાતીપરે લ્યો વિસાસો મુખે, આ-મુજાણરે-ધીમાં
જરા નચાવ નખરાવાળી
જે નખરેરે તારા વાલમળને વશ કીધા,
લટક મટક અને ચટકતી ચાલ આમ, ઝાંઝરથી ઝમકાળીરે
જરા નચાવ નખરાવાળી.
જે નખરેરે તારા વાલમળને વશ કીધા

દયો ભટકો મટકો ચટકો આ, આલી સતાવો શું ઠાલીરે
બુઝો નામે આ નખરાવાળી.
જે નખરે તારા વાલમજીને વશ કીધા.

૩૦

કૃષ્ણ ચરિત્ર

નમો ગોપાળ નંદ નંદન ગોવીંદ નમો,
શ્રી ગોકુલચંદ નમો

પુરણાનંદને, બાલ ચુકુંદને,
દેવ સકલ વંદ નમો-નમો,
કાલિય ગંજન હરિ નમો
વંદુ આત્મારામ,
પુરણ પુરોત્તમ નમો
સદાય પુરણ કામ,

ધન હાથે ધર્યો,
ગોકુલ ઉદ્ધાર કર્યો,
ઈંદ્ર તણો ગર્વ હર્યો,
આનંદ કંદ નમો-નમો.

૩૨

બાણી બાણી સખી અબાણી બની બહુ સ્યાણી
બની દીલબની બની-બાણી
નહિં છેડા નહિં છેડા વહાલીજી મુક કેડા
એ નાથ વિષ્ણુ ના ગમતું.
(કાંથી ગમે) રંગીલો રસીસો જખીસો
મુખડ કનક ચિતમાં ચોર રમે
બહુ બોલી, અંતર છોલી, ખરે વેલી.
તું મન મેલી હટ જા ખસ જા
મુરખી દુર થા
હા હા હા હા-બાણી બાણી

૩૩

કહોજી આપ દશ કીચો વેશ ખુબ ન્યારો
ખુબ ન્યારો તે ચેરો અતિ પ્યારો-કહોજી
જની રમાડો પ્રીય મેમાન થઇને
કામાગ્નીથી ઉગારો

--કહોજી

પ્રિય તમારિ જાણી દ્યો મુજને
મુકીદા ખોટા વિચારો

—કહોજી.

૩૪

ખટવા ગુંથન દે મેરી જાન ખટવા ગુંથન દે
મેરી પ્રિયાકા આલા જોખનવા ખટવા ગુંથન દે
ચીકનેમે ચીકના પીપળકા પતા ઉસ્સે ચીકના ધી છે.
ઉસ્સે ચીકના પ્યારીકા જોખન ચારોકા લલચાયજી-મેરી
નદી કીનારે બગલા ખેઠા ચુન ચુન મછી ખાય
બડી મચ્છીકા કાંટા લગા તલપ તલપ જીવ જાય-મેરી.

૩૫

દા લાગ્યો દલડામાં જાનાં ક્યાં જમ્યો ઠરીયે
કાં જઈ ઠરીયે અમે બળી મરીયે ઉભા બળી મરીએ
ગંગા જમનાને તીરે ગાડર સોડયાં રેઠાં
તારી પાસળ પાસળ ફરીએ અમે દાડી ફરીએ
લખરડો લાડો હું લેખરડી લાડી તું
હરખ હરખાં સોડી હીંદ વરીએ ભુડી હીંદ વરીએ
ધરડો ગોઝારો ગોતી હું હુર્ખ માણવાની
નેહ લગાડી વછવો નવ કરીએ ભુડી નવ કરીએ
કુંવારા કામળી આઠી આણું મારીરે
જાત જનમારે જીવડા ખડમું ચરીએ ખડમું ચરીએ

૩૬

પીયુ સંગે, રસ રંગે રમીશું જમીશું ઉછરંગ
ભાત ભાતનું ભાત હું લાવી આવી ઉમંગે
ચડવાનો રસ અંગે
ભર જંગલમાં મંગલ મારે પ્યારા પ્રસંગે વશ કીધીરે,
ઉમંગે પીયુ.

૩૭

નજર કરો નાથ જરા ઝાળખી દ્યો નારી
હું હું બીજ કે કંથ, આપનીજ પ્યારી—નજર.
હેમ પ્યાલો હાથમાં ને માંહી મીઠું દુધ
પીધું રયામા પાસથી, શું તેની ભુલ્યા શુદ્ધ
કોણ હતી કંથ એતે દુધની પાનારી-નજર

૩૮

કળજીગમાં બળ કામદેવનું, યુવા થતાં ઉભરાશે;
નિજ ઘરમાં સુખ નહિ નારીને તે પર ઘરમાં જશે;
જુખ સઘળું ખાશે, અંધ બન્યા પસ્તાશે,

૩૯

જનમારો આકારો મારો છે,—(૨)

અંધ બન્યો થઈ આંખો અલગી વિવીધ પ્રકારની વ્યાધી વસગી
પુત્ર વીરહ દવ ઉઠ્યો શલગી જાહીર જગ આ ખારો છે—જન.
દક્ષીણ જીજ પડ્યો મુજ રણમાં કેમ હવે હું લડીશ અરીગણ મ
વીજ્ય વીશાયો છે નીર નયણમાં પ્રથ શરીરનો વારો છે—જન.
પ્રગટ્યું પાપ પરમ આ પુરતું તનય રતન ટાલ્યું ભરવું શુરતું,
રાજ્ય થશે હવેતો કોઈ કુરતું નડી આ દીવસ નહારો છે. જન.

૪૦

ઓ અવચારી દુર્ગણ ધારી, ઇજત તમારી ફટફટ ફેલ
શાની માયા ખાપ કેમાયા બેટા ખાયા ખટખટ ખેલ.
ટેવ નહારી લુચ્ચા તારી ઠગ વેપારી રાટપટ ખેલ;
સદગુણ છાયાં શુભ કહેવાયા, મુરખ મરાયા ઝટપટ ખેલ.

૪૧

જોડી જીગલ જીવોરે નરનર કજેડાંને નહીંજ હળે;
અણજીગતમાં નહી સાર જીગલ વિણ જીવ ન મળે.
જીવતીને જોખન બહુ આંચું અણસમજ વર ખાળરે;
સમજી વિણ સુંદર વાકીની કોણ કરે રખવાળ-જીગલ,
મહાસાગરને ભરતી આવે ગંભીર પગ ઉભરાગરે;
મદન દમે અબજાને ત્યારે પરધર હોંસો જલ-જીગલ.

૪૨

ગંધા ગંધા સચ્ચા ગંધા રંડીને મરજાવે,
અંધા હોડે પેસા ઇજજત દોતું ખાત ધુમાવે,
પેસા હોવે પાસ જુલાવે, નહીતો સાત લગાવે.
યાર બને બેઝર બદીકા બદફલ બંદા આવે
પેસા જો હોવે ખનતન બન પ્યારી નાથે ધનનન !
બીન પેસા મુંસે બોલો થપ્પડ મારે ધનનન !
રંડીકા બેટા બને રંડીકે ઘર આવે.

અમ્મા મુજે અચ્છીસી ટોપી મંગાદે.
 ટોપી મંગાદે ઘોડા દીસાદે જોડા દીસાદે; સીસાદે;
 ડીમે હેડુંગા ઘોડેપે બઝડુંગા કચ કચ હુહુંહું
 આહીસ્તા આહીસ્તા આહીસ્તા બસ થમથમ,
 અમ્માં મુજે બંદુક છાટીસી લાદે;
 બંદુક લાદે લાલાં મંગાદે તીરે કમાન દીસા દે;
 તોપોડો છોડુગા કીલેડો તોડુંગા ગોત્ર ચત્રાઉંગા, મરરરરરધુડીમ
 ઝટપટ હો ઝટપટ હો ઝટપટ હો ફરર વરર ધ્રુમ ધ્રુમ. .

કોઈ દુધ દયો દિલ રંગી
 શોખીલા શાખા ઉમંગી હોઈ
 કેડી પીપે કસુંબલો, ગાંજે પીંગે અબુજ
 દારૂ દીવાના પીપે, દાના પીપે દુધ-હાં-કોઈ
 એક અમીરસ દેવનો, બીજે રસ છે પ્રેમ,
 ત્રીજે રસ ગોરસ લલો, પીપે ગયા હેમ-હાં-કોઈ
 ગોરી ગવરી ગાયનાં, ગોરાં મારાં દુધ,
 હું પણ ગોરિ ગોરડી, ગોરું દિલછે શુદ્ધ-હાં-કો
 હેમ કટોરો હાથમાં, મારી અમૃતસાર
 અતુર હોય તે ચિંતવે, ગુણ રામજે ન ગમાર.

૪૫

મુલરાજ સોલંકી

ગુલાબી મધુ પાજે મારા લાલ, મારા રંગ લીના મહારાજ,
 મારા રસિકા છબીલા રાજ, ગુલાબી
 કામની કેરો કંથડો રે, જોખનીયાતું જોર;
 રસીયાનો રસ પ્રાણ છેરે, મીઠો મધુનો તોર. ગુલાબી
 એક બુંદ બંધન હરેરે, પ્યાલો હરે સહુ પાપ,
 શીશો સરગનો સાધીડોરે, આપે આનંદ અમાપ. ગુલાબી

૪૬

- કરણવેલો

ચાહે તું ધિકાર માર પ્યારમાં બોલાવીને.
 પ્યારમાં બોલાવી પ્રાણ સુખમાં રોલાવીને; ચાહે.
 ચુક પડી ક્ષમા કર કોલા હવે.
 શાન્તિ તું પમાડ વિરહ અગ્નિને બોલાવીને. ચાહે.

ભારા સમાન નથી બહાલી બીજી મને
માન મુક માનીતી મન મદને ખોલાવીને. ચાહે.

૪૭

ઉદયભાષ્ય

પ'થી પરદેશી ચિત્ત સોંપી હું આ આ.....લી
મનને ભાવે તે કરજેરે પુન્યશાન્ત્યા.....લિ
તરસ્યાને ટોંગળાવવા, પડે રાખી પ્રીત,
પુણ્ય પ્રવીણ પ'થીજે, કોણ ગામની રીત.
શુભ સંદેશા લઈ સંચરજે હું આ આ.....લી
માહા મહિનાનું માવડું જંગલ મંગલ ગીત,
સમય વિનાનું ખોલવું, ત્રણેની એક રીત.
હું વેલા ચંપ માંડી મળજે આ આ.....લી

૪૮

માધવ વિલાસ

બળુકું પ્રેમ આગમાં (૨) મને કોઈ બચાવોરે,
કોઈ બચાવોરે બેની મારી વારે ધાવોરે, બળુકું
હેરાન હું બેહોશ છું મને રીત સતાવોરે.
શુદ્ધશાન વીન નાદાન છું મને કોઈ બચાવોરે. બળુકું
પ્રીતમ પરદેશી થતાં, ઉઠી અંતર આગ,
આભુપણ ભુપણ દીસે, બાણે જેરી નાગ.
દીલદાર હૈયાહાર (૩) મારું કોઈ મીલાવોરે. બળુકું.

૪૯

કલાવતી

સ્વામી મળવાની લાણ, સહાય આ પ્રાણરે ! સ્વામી.
તુજ આધારે જીવન દોની, કરો શું વખાણ ! સ્વયંવરલાણ.
તારે હાથ પ્રાણ લેજે મારા પ્રાણ, પ્રાણ પ્રાણ; સ્વામી.
હવે ચાલો, બહુ ગાલો, વખ ઠાલો, જરી ભાલો.
કોક પકડે, બાજી બગડે ! થવે હાણ સાટાલો. સ્વામી

૫૦

અશ્રુમતી

શું નટવર વસંત થેઈ થેઈ નાચી રહ્યો.
નાચી રહ્યા જગ નચાવી રહ્યો-શું
કોયલ મધુર મુરલી બની, છેટે નટવર કાન
વિરહવેલી ગોપી ધણું, તણ નીકળી અસીમાન
રશીઆ વિનાનિ બની બાળાઓ આવરી
વેણું વસંત ચિત વીંધી ગયો-શું

(૧૫)

શીતળ સુખકર પવનની, હૃદયે ધ્રુમે ચોપાસ
જાણું રાધા કબજી, રાસ રમે છે ખાસ
વિધ વિધ પંખીના વેણુ ધ્રુવરી ધમકેરે
મહિં મહિં મેનાના નાદ ઝાંઝર ઝમકેરે,
નવપદ્મવ વાઘો ધરી, પચરંગી શીર પાધ
ફાગલાગ સાધી રમે, મદનરાજ મહાભાગ્ય
હૃદયે લાલાથી રમે લલનાએ લાલમાં
પ્રીતી ગુલાલ લાલ છર્ધ ગયો-શુન્

૫૧

રસીકરમણુ

ચલરે ગાગર ચલરે ગાગર જમુનાજી જમ્મે
જમુનાજી રળીઆમણારે ગાગર ધ્રુમે ચલરે.
પાણીડાં બહોલો મને તડકારે લાગે
સાહેબા ચંદરવા બંધાવો રે, ગાગર ધ્રુમે ચલરે.
ઝેરીએ ચાલુતો મને કાંઠારે ભાગે
સાહેબા ગાલીયા હલાવેરે, ગાગર ધ્રુમે ચલરે

૫૨

સોભાગ્યમુંદરી

પીલે શરાબ મજેદાર મેરે ચાર.....પીલે
બહીર દિલકો બેસમે લાવે,
મંજો હટાવ હજાર મેરે ચાર.....પીલે
દર્દમામકો ગર્દ કરત હે
શરદમે બહોત બહાર મેરે ચાર.....પીલે

૫૩

કળાવતી

શુન્ બાધ કરમાવો કોમળ ગુલાબી આ ફુલ
ચોવન નવરંગેથી કાંઠ ખોલતું ટપકેશી લાલી અમુલ શુન્
રંગનો રસીલો વેગલો આવીને મળશે શીકું પાડોશાનેશુન્
ધીરાં નયનોથી નયનો મીલાવી, ખીલવશે પ્યાર આગુલ-શુ

૫૪

ત્રેમકલા

હુંતો લટક મટકથી ચાલીશ કરતી હજારો નખરાં નાજ
આંખ મારું સહુ રીઝાવું જીએ મારી સામું
નામ રસીલી છબીલી પડશે રંગીલા લીલાવું. હું

હુંધટવાલી લટકાં કરતી નરન પગલાં ભરતી
ધરવાલિ મુજ બાઝિ પડવી વારિ વારિ કરતા. હું

૫૫

વીણાવેલી

ખ્યારે તોરે અંગમે ફુલનકી બહાર હય સૈયાં,
ફુલનકે બાબુબધ ફુલનકે ગજરા
આર સોલો ફુલનકા ગલે હાર હય.—ખ્યારે
નેના કમલ આર ચહેરા ગુલાબ હય,
ગારે ગારે ગાલ સઘયાં ગુલે અનાર હય.—ખ્યારે

૫૬

વિષ્ણુધવિજય.

પ્રેમનો કોલ દીઝો રાજકુમાર, મારા થઈ ચુક્યા પ્રાણુમાર;
મારા રસીઆ રાજકુમાર.

લીઝો કોલ આ પ્રીતથી, ગણો સદ્દાનો દાસ,
રસીયા રસ સખ કરી, બાંધી પ્રેમનો પાસ. પ્રેમ
મદુર મુખ જોયા વિના, ક્ષણ હવે રહું નવ જાય,
ધર્મ વિધિથી હસ્ત મેળવ્યા, વિના ચુંબન નવ થાય. પ્રે.

૫૭

પુષ્પસેનપુષ્પાવતી

ખ્યારાને મારાને આંખોના તારાને ચાલોની મળવાને
જઠમે સખી.

પિયુ ભેટ લેવા અધીર મુજ દિલડું
એજ મનમોહનની મુરતી નિરખવા
સુંગારે વહાલાની સંગે વિલસવા,

સાખી.

પ્રિતમ તારો પામશે, ચાલતું મુજ સંગાથ
રસિકવર રીઝાવશેરે, રહે બાલની રણીયાત.
શાંતે તારો તનમન પામી પ્રાણુ ખ્યારે,
ચાલ ચાલ વહેલી આભાર માતું તારો.

૫૮

દિલ મારું માને મનડું ઠરે નહિ, ત્યારે કરું શું
તાતજી ?
મેં જોયું ફરિ ફરિ જોડી મળે નહિ, કેને વરું હું
તાતજી !

મેલે પ્રીતી ઝળકી હતી, અહીં આવતાં સમાઈ ગઈ
 ઉરમી અંતર ઉછળી હતી, નૃપ દેખતાંજ દબાઈ ગઈ,
 હીરલો અમૂલ્ય ખરીદવા, ઉમંગ ભર આવી અહીં
 પણ અંતરે અંકુર ન ફુટ્યા, પ્રીતિ પ્રદક્ષી નહિ.
 છતી આંખે દીવો લઇને પડી કુવામાં હુ કુબી મરું
 શું તાતલ,

૫૮

સૌભાગ્યસુંદરી

મારા તનમાં મનમાં ભર્યો છે ઠર્યો છે ભય જોઈ ગજ માતી
 વળી શુભાવ્યું મેં ભાગતાં ભાગતાં (૨) નકવેસરનું માતી
 હાલવું ચાલવું હારોયું હાય, જીવ મારો ગભરાય,
 કે દી ફરી મારું મનશે માતી, ગોરી હું કાઢીશ માતી-રામ

૬૦

જુગલ જુગારી

નાંહીં બનશેજી પ્રીતીનાં માતીનું મુલ
 માતીનું મુલ આખી દુનિયાં છે કુલ-નાંહી.
 પ્રીતીના હાથેજામાં એ છે વમુલ-નાંહી.
 સાગર રસનો ટીપ છે દિલની
 પાકે માતી, પાણી ઝામે અતુલ-નાંહી.

૬૨

દિલ ફરોસ

દીલ જાની મેરે મેરી તુને કદરલી ન જાની
 અબ આવો સૈયાં ન સતાવો સૈયાં
 નજર આવો સૈયાં નજરાવો સૈયાં જાની દીલખર
 જે અમનસે શુજરે તુ અય સખા
 તો યેહ કહેના જુલ ખુલે જારસે
 કે ખીજાંકા દીનલી હંય સામને

ન લગાના દીલકો બહારસે

૬૨

મય ન ચાતું ન માતું મનાય,
 પિહરવા જાઓ હોયજી જા મ.
 ભર ફુલનકી સેજીયાંરહી અમન અમન મુઝાય-પિયરવા
 તુમ ન આયે બાલમાં મેગ ખીનો જોખનવા જાય મિ. જા. મ.
 સ્વ. કાં. ૫૨. ૫૩. ૫૪. ૫૫. ૫૬. ૫૭. ૫૮. ૫૯. ૬૦. ૬૧. ૬૨. ૬૩. ૬૪. ૬૫. ૬૬. ૬૭. ૬૮. ૬૯. ૭૦.

રએન બીલી રાજનાં કાઢે સહર મનાવન આય,પ,જી

૬૩

રામ ચારત્ર

અરે વાહરેવાહ નાથ મારા રસીઆ રંગીલા સ્વામીર,
રંગ રંગીલા સ્વામીરે, હેલછબીલા સ્વામીરે. અરે.
પ્રેમ સુધારસ પાઓ સીતાજી, અધીર મન અકળાય.
લટકાળા, મટકાળા, રઠીઆળા, મણીમાળા,
મળ્યાં ઉતમ મને જનકની બાળા, આધી વામીર.

૬૪

નવલ ક્ષુમ

સ્વીકારો સહુણી મારા પ્રમની નીશાની
મન મોહના હું માથે ચઢાવું-સ્વીકારો.
એ નિશાનીથી બંધાણી મારા નાયથી સદાની,
મનમોહના હું જીવથી જડાઉં-નિશાની
હવે તો હું તારો, તું મારી સદાની.
સાક્ષી સુજાણુ દેવ, લગ્ન કીયાનિ,
દર્શિ હું સુશાણી દર્શિ હું સુશાણી સ્વીકારો.

૬૫

કરણધેલેક

આંખલડી અણીઆળીરે, જરા નચાવ નખરાંવાળી
જે નખરેરે તારા વાલમજીને વશ કીધા,
ભમર કમાન જરા ખેંચી ખુલ્લેધી, કોંઈ કટાક્ષ કર આ-
જે નખરેરે તારા વાલમજીને વશ કીધા, (લીરે-જરાં
ચટક મટક અને ચટકતી ચાલ આમ, ઝાંઝરથી ઝમકા-
જે નખરેરે તારા વાલમજીરે વશ કીધા, (ળીરે-જરાં
લ્યો લટકો મટકો ચટકો આ, આલી સતાવો શું ઠાલોરે,
જુઓ નીચે આ નખરાવાળી, જે નખરેરે તારાં

૬૬

મુળરાજ સોલંકી

ધીરી હાં ધીરી હાં બાલા ધીરી રે ધીરી.
એ સમય પણ આવશે નાવલો રમાડશે લડાવશે ખીલાવશે.
સરંગે લીંબવશે - ધીરી હાં
અખી આ સખી સત્વર આવો બાગ નહીં કે ચાર બણારો
ચાર નહીં તું ચારક ચિતની વૃથા તનમન સર્વ લુપ્તાયે

કસુબી કસુબી કસુબી કસુબી રંગ હો ગએ.
 એકતો મેં નેના કસુબી કસુબી રંગ હો ગએ (૨)
 કાં કાં જાગે સારી રાત નેના કસુબી રંગ હો ગએ.
 એક તો મેં રાજ મેં રાજની બેઠી (બેવાર)
 મેરા સૈયાહે નાદાન નેના કસુબી રંગ હો ગએ.
 એક તો મેં પાનો મેં પાનો મેં પાનોસે પતલી,
 સળ્યાહે સોલે સણગાર મેં નેના કસુબી રંગ હો ગએ.
 એક તો અંધેરી અંધેરી અંધેરી સી રતીઆ (બેવાર)
 બાણી છાયાં ધમધાર નેના કસુબી રંગ હો ગએ.
 એક તો મેં બાલી મેં બાલી મેં બાલીસે લોળી
 મેરા સૈયાહે નાદાન નેના કસુબી રંગ હો ગએ.

ધન ભાગ્ય પધારયા ભમરા—છો દીલહર ડાહ્યા ડમરા,
 કમલાપતિ આપહું કમલા રસીઆ રસીક શણગાર,
 તું પ્રમ વ્યતાયે ખોટો—પાતર ધર પ્રીતિ તોટો.
 નહિ ગુલાબ હજારી ગોટારે તું છટકેલ છટેલી નાર,
 શંગાર મઝા નહીં માણી—ફાગટ સમજે છંદગાની.
 છે ધરમ કરમ હુલ ધાણીરે. શંગારં રસીઆં
 છે વિપય વિપનો પ્યાલો—જમપુર નક્કી બ્યાં આદ્યો
 ભવ એળે મદનથી મહાદ્યોરે—છં છટેલીં
 હજુ કુંવર તમે છો કાચા-નથી રીખ્યા મદની વાચા.
 નથી નયન મુરલીએ નાચ્યારે—હજુ—રસીઆં

બાદીલા ઝેગે આયોરે મોરો જોખન ખીતો જાય. બાઠ
 ચંદા તેરી ચાંદની, સુતી પલંગ ખીજાય
 જળ જાગું તળ એકલી, મરં કટારી ખાય. બાઠ
 પ્રીતમ પ્રીત લગાય કે, છાડ ગયે પરદેશ
 બાગુ વાકે યદમે, લઉં જોગનકા બેશ; બાઠ

માહુન આલો મહાપતાન પોટો જેમે પલંગ,

અર્થ કુલ્યાં નવરંગ અમારાં, રાય રમોને રંગ,
 સલુણા સાહેબજી હો, મોરે મન મોહની લાગી રાજ,
 આજ ભરી ભરરંગ તમોને છાંદું છબીલા છેલ.
 અઉઠ બ્રહ્માંડ ચકીત બને એવા ખાંતે બતાવું ખેલ; સં
 એક છબી છે આપની એવી સુરજ કોટી સમાય.
 પારસી પીરસી કંચન થાશું હૃદય હૈયે નસમાય; સં
 ૭૧ વીણવેલી

પાતળીઆ પરીશ્રમ દો શાને પોઢોને મારા સમ મારા સમઠે.
 ચાલોને ચપળા આણું હું આટલે, નાજી મારા સમ મારા સમઠે
 ચિન્તાને ટાળવી, પુંઠ ન વાળતા. લુટીને ભાળવી
 આ...પ્રાણપતિ મારી વતી—પાતળીઆ.
 (રસીલી તુને રોજ હસ્તીને હસ્તી સતી પાસે છતાં
 પતિને હોય કે તસ્દી)

અલખેલી રાખે રમણ સુખી બહારે તેને ધન્ય તેને ધન્ય છે
 પતિની ઉદારી ટાળી રહે દારી—

આ...શાણી સતી લાખ્યવતી—પાતળીઆ

(ચાલ્ય ચાલ્ય તોયે થોડક આણુંબળો ત્યારે મારેજ નથી જાણું)
 તારા જેવી સતી સુ મારી પામે વાહરે તેને ધન્ય તેને ધન્ય છે
 મોહની માળા, જપે બેઠી બાળા, છબીલા છોગાળા
 આઆ.....શાણી સતી—પાતળીઆ

૭૨

મદનવસંત

કહું વાત હું વિગતે વિચાર, વનિતા ! વખત વધુ ન વગાડ
 કરે ધરીને કરવર પ્યાર, વનિતા ! વખત વધુ ન લગાડ
 રંગે રમાડ, સંગે જમાડ, પ્રીત ચખાડ, રીતિ દખાડ
 રસસા હણાણું નાર, વનિતા ! વખત વધુ ન લગાડ—
 વિધ વિધ સાડી, પહેરાણું દાડી, કમખાને ચાળીને ચણીયોને નાડી
 હાર હીરને માળ સુંવાળી ઝાંઝર કુમણ મોતીની વાળી.
 ખવરાણું પકવાન બા તુતો જાડી પગમાં બે જોડાને છતરીલેકાળી
 ચડવાને વારીને ફરવાને વાડી હું તારો લાડો હું મારીલાડી
 હું તારો પાડો ને હું મારી પાડી
 મીઠા મીઠા મેવા ને જોઈને જોઈને લેવા
 ભૂંડેલાજી ॥ પિગડા નવી ખાવા કે પીવા

તું ચાલને થા તથયાર—વનિતા—કહું

૭૩

ચંદ્રહાસ

ડરમાં તું દીલસાથ છોકરા, ડરમાં તું દીલસાથ;
તને કોઈ ન મારે લાત. છોકરાં

તું ને સંભાળુ પ્રીતિથી પાળું, ચાલ તું ને મારો મેહોલ દેખાડ
ધરણી વસ્ત્ર સારાં સારાં કાડું, ચાલતું જો મારા મેહોલના ચીત્ર
રમકડાં રૂડાં ન્યારાં વીચીતરો, અરે મારે કેવા છે કંઈક હાથ
એજે મારે કેવા કંઈક હાથ—છોકરા

તમે માયાળુ દીલદયાળુ સૌના કહ્યા વિના હું નહીં આવું
માત પીતા તમ ભ્રાત કોપાવું, વિષયાલ એ હું સત્ય કહાવું
નાના નહીં હું તો ત્યાં નહીં આવું, તમે મુકો મારો હાથ. છોકરા

૭૪

ઉદયભાણુ

બાળાં ભોળારે કુમારકા, પરણીને પસ્તાયાં રે,
પેલાં કુલી થયાં ફાળકાં, હૈયડામાં હરખાયાંરે;

આર દીન વહુ ભાડકાં, મનડામાં મલકાયાં રે,

બન્યાં એકદમ કાળકાં, અંતરમાં અકળાયાંરે,

મહેતો જાણ્યું કે ભાષ કુલડે પુળખશુ,

ખાખ જલેલી નિત્ય નાત્ય ખાખશુ—

મહેં આગળથી, મનમાં ધારું, માન મહી મરડાખશુ

નણદીના વીરાને ઘડી દીંગળાવી ભાગેળે પાખશુ રે,

ઝાહન મળીયા, વાતમાં વડીઆ.....

નળીયાં ખખડીયાં, વાણી ઉચરાયાં (લે રાંડે દીવો)

મહેં કહું ઉહું (૨).....ચડસસાં જડીઆ, ખુબ કડળીઆ

ઉહું તું આસર—ધોડા પડીઆ—પરણી

પરણ્યો પીટ્યો પરધર ભટકે, ઘરમાં ન ખાવા પીવારે,

વરણાળીમાં વાંકે હીંડે, પતિ એવા કુળ દીવારે

તોયે આ બાહરે—ધોકે ધીખાખએ—પરણ

૭૫

જુગલ જુગારી,

અમે અખલાને માયા વહાલીરે વહાલીરે વહાલી

પ્રીતી વહાલી રે—અમે!૦ વસ્ત્ર કરાવો, ધરણી ધડાવો

માતીડમડોતો મત ખાલીરેખાલીરે ખાલી મન ખાલી—રે—અમે

નેહની નજરે નાથલ મારા નારી બને ઘેલી રે

કાલી રે કાલી બેલો કાલી—રે અમો.

ખંસીવાલા આજેરે મારે દશ તારી સાંમરી સુરત ધ્યારોબેશ—જા

આવન આવન કહે ગયોજી કર ગયો કોલ અનેક

ગિણતાં ગિણતાં ધસ ગમ મોરી આંગરિયારી રેખ

સાંવરીઆ, રસીલા, સજ્જણ પીયા જ્યામેં કર એ નીસાર

૭૬

લુગલ લુગારી,

બોલ ભોળો અલી રસબોળી પ્રીતમનું નામ—બોલ

તને કે જે ભુરકી ભભાવી ?

તને કોણે લગની લગાવી ? બહાલમનું નામ—બોલ

આવો બહેની આવો, ન ગભરાઓ, ન અકળાઓ

કાં જીલમ કરો, કાં શરમ ધરો

અહીં અલખદુતારી તુજ ધ્યાન કયો મીજમાનઅંતરઆરામબો

૭૭

જામે જ્યમ જ્યમ જામની જામે રસ ઝણકાર

કુલટા મન કંકાસને સતી મન હરખ અપાર,

રાતલડી રળીયામણી મન મોહનજી

કરે ચાંદલીઓ ચમકાર મન મોહુંરે મનમોહનજી.

શીયળવંતી ને સાધવી, તેના સુખ ભંડાર

બોલ્યા પ્રભુએ ખંતથી, આ રાત્રી મોઝાર.

પ્રેમ ભરી સતી પ્રેમદા મન મોહનજી

તેના વાલમ છે વશીકાર મનડું મોહુંરે મનમોહનજી, રાત૦

૭૮

નવલકુસુમ

નજીદલ વીરા અધીરા જરા ધીર ધીર—નજીદલ

સુકામળ સ્નેહથી સજન સજનન સજનું છું.

નિરમળ નેહ જેળ શિતળ છતે છંટાવું છું.

પરિમળ પુષ્પ જોળન બાગથી બહેકાવું છું—નજીદલ.

શાન્તિ મંતરે ભર્યાં પ્રિતિ ગીતી ગાઉં છું

સુધારસ કરતાં શાંત નયન છું નચાવું છું

મીઠી મીઠી હાશ ! ભરી શાંત વાયુ વાવું છું

મીઠી શાંત નીંદ સાદ્યમા શિર છાઉં છું—નજીદલ.

૭૯

કળાવતી

૨. મોહારી પિયુ લાગી તમથી પ્રીત કયાં તજી જાઉં છું વાલમા—મારી

તમવીણ ચેન નહીપણી કેમ ચાલે મારેમન ઘડી યુગ જેવી ગણાય
લેટો છનનનનનનનનન—મારી

(સાખી)

સાચી પ્રિતિ મીનની, જળવીણ હવે કેમ;

તમ દરશન વીણ તડકડે, આ હવન પણ તેમ-મારી.

૮૦

લયલોનહાર.

ન ગુલ હો તો ભાવે બુલબુલકો કયા લાલજર
હવ ગુલજર ઉસકો ખાર કોઈ જિસ્કા નહિ દિલદારે-ન.
બેકલ અંચલ જિયા કલસે સોહે નહિ શીગાર
કારી કટારીયા લગાય કીયારી જલાયેજી બાદે બહારે-ન.
અયન પડે નહિ સ્યન કડે નહિ, નયન બહે જલધાર
કલદે ચમનકી કલો બે કલોમિં ગુલકો ગલેકા જે હારે-ન.

૮૧

નવલ કુસુમ

બોલબોલ ગુમાની ગારી બોલ કાંઈ કોઢીલનો કંઠ બોલ બોલબો
છોડ છોડરે છકેલા છોડ છોડ મન મોહનાના મુળ આમ બોલ
જો આ ગુલાબી ગાલે દિવાનો બન્યો
આ મરકટા મણાલે મસ્તાનો બન્યો
તુજ પ્રમ દીલ ઉજલે પરવાનો બન્યો
કામી અંધ તું અકાલે મરવાનો બન્યો
મરવાનો બન્યો નહિ ઠરવાનો બન્યો—કાંઈ બોલ.

૮૨

કામલતા.

રસ ભર્યું આ જોબન જાય રસિક રંગીલા વિના
અંગ ભર્યો આ રંગ સુકાય, રંગીલા વિન.

સાખી.

સુંદર બાગ શરીરનો ખીંચો છે નવરંગ
અંગ કુવારા ઉડતાં તાળીના અનંગ.
ફુલ પ્રેમરૂપી કરમાય ખીલાવે કોણ લોગી રંગીલા વિના

૮૩

હરીશ્ચંદ્ર.

મન મયલ મિટે, તન તેજ બડે, દે રંગ લગકા લોટા
સૌ રોગ ટળે, સૌ રોગ જલે, કરે ભગ અગકો મોટા

જખ તાર જમે, આજાર રમે, નવ હાથ ખડે છ ઊંઠા
તન સાફ, મન સાફ, હો સાફ આદમી ખોટા—મન
લે કદ દુવમે ઘોલા, તો ભાંગ બન! અનમોલા.

કર પાર ભગકા ગોલા, હરખાર ખમ ભોલા.

ઉઠ ભોર નહાકે ગગ, ઘડાલે ભગ, જમાલે રંગ

નિરાલે ઢગ, દાખા દે જગી કુડી સોટા—મન

ભગ લીલી, ભાંગ પીલી, ભાંગ પીનેમે રહે નફા, કે

અખિયાં ખોલ ઓર દિલ સફા, જો ન પીયે ભગડી કલી

૮૩

ત્રીચારાજ

મારા ભાગ્યતણા નહી પાર મધલા થાવી મારી પ્યારી

રાજ કેરો થામશ માલીક લાખુનો સરદાર

સાના શીરપર મારૂ લાતો દઉં હું મુઠે તાર મારાં

માતાપતા બક બક કરતા અકલ વગરના એહ

કીસમત મારૂ ક્યાંથી જાણે જનગી રાજા દેહ મારાં

બઉં જતાં ને હાણું માણું મારો છે દરખાર

આવીન થમ સઉ હાથ જોડશે પરણું જેણીવાર મારાં

૮૫

કનકતારા

હમ ખડે સીપાઠકે લડકે

મજબી મારૂ પખ ઉખાવું તોડું કચ્ચા મુત

સો ગુસ્સે પપરડ તોડ થયેલી સીપાઠ રજપુત-ભલા હમ

ખડી દેરસે સોકર ઉઠે રસોમ દેર બનાયા

ગંગાકો સંગ લે ખુશીસ ભોજન અચ્છા પાય-ભલા હમ

૮૬

હતને કે બીચ મોરી ગઢરે મુન્દરીયા

ગઢરે મુન્દરીયા મોરી ગઢરે મુન્દરીયા

સાન ન લીની મોરી નતદ ન લીની

તુમને ચુરાઈ પીયા મોરી મુન્દરીયા.

૮૭

જવોજી જાવ કિસ નાદાનકો કુસલાને આયે ?

કિસકો બહકાને આયે ? કીસકો બહલાને આયે

ખાતોંમે લાને આયે ! ધાતો મે પાને આયે !

પુરે નાદાન અપની નાદાની દિખલાને આયે ! જવોજી

આખ ઉસ્તાદકે ઉસ્તાદી કરને આના કયસા !
 દરિયામે ડાલને દોળમ પાની જાના કયસા !
 ફિરતે હો ઘેરે ઘેરે, કરતે હો હેરે ફેરે
 આતે હો મેરે ડેરે, જાતે હો બનકે ચેરે.
 જા અય બન્દે ! અયસે ફન્દે, ગોરખ ધન્ધે દેખે ચંદે
 કયા હુમકોં શિખંલાને આયે !—જાવોજી.

૮૮

મુરીદશક

જુટી પીવાકે લુભા ગયા કોઈ યુઝે
 બડી સવેરે જો કોઈ છાને વાંડી લાંબીડી'ટ
 ઉડતછીરધયા વોહ પહેચાનેગીરી સકડ સેંઈટ રારવે બીછને
 દુસર પહેરે જો કોઈ છાને વાકે લખે કાન,
 તથા કટોરા બેચ ડાલકે ઘર લોટપરદયાન સવેરે ફેર જનેગી.
 તીસરે પેહેરે જો કોઈ છાને જુ બાદવડી કીચ
 ઘરકે જાને મરગયે આર આપ નસેકે બીચ સવેરે,
 ચવથે પેહેરે બેસુસરે કેહો છે બચ્ચેકો આપ
 બેજોર બેસુસરે કેહો છે બચ્ચેકો આપ સવેરે

૮૯

બજમેશની

મોહે રેસમકી સાડીઓ દીલાઓ
 સાડી દીલાવ ચોલી પહેનાવ એધનીયા દુકાની યાપે મોહોલેજાવ
 ગાટા કીનારી દહેલીસેં મંગાદો.
 લાદોગે નામય કુરખાન હાં હાં મેરીજન એક વાર બોસા,
 સાડી લાદો ચોલી લાદો ફીર બોસા માંગો
 ચલો મારકીટ આવ, પહેલે પધસે તો દીખલાવ,
 પાસ પાધ નહી ચાર મારવાડીદે ઉધારતોહો પ્યારકી બહારલાવ

૯૦

હિરાકશ્યપુ.

શેઠ થવાનો કહોને ઉપાય કેમ ?
 કરવું પડે તેમાંતો બહુ આમ તેમ;
 કોઇને રડાવા, કોઇને તો ડામવા,
 જલદી પડાવા, પૈસા ઉપરનો હોય પ્રેમ તેમ--
 વિના કરે અવળાંને આડાં, મળે નહિ સુખના ગાડાં;
 વિના કરે કાળાંને ઘોળાં, મળે નહિ સુખ બહુ બોળાં

કંઈ ચાલવાનો સાથે છે નેમ બેમ—

૯૧

ખુશોસીદે ઝરનીગર

ધુએકી ગાડી ઉડાએલીએ જાયે પયસેકાં લોસી ફરગીયારે બાપુ
જાત નહીં દેખે જામાત નહીં દેખે, એક હીમસખકો ખીઠાય લીં
હિંદુ મુસલમાન ભંગી ચરમાશો, કીકીટ રૂપીએ ગીનીએ લીં
દિલ્હી શહેરસેં ચલે જો મુસાફીર, મુંબઈ કલકત્તા ભગાય
લીએ જાય. ધુએકી.

૯૨

ઉદયભાણુ

સાહેબા સહેણા નાનિ નણદલના વીરા,
લાલ લટકાળા મને (૨)આછા આછા ઘાટ ઘડાવો મારા સાહેબા
સરખી સૈય મળી હાંસી કરે છે.
લાજ મરંદુખાઈ (૨) વેલા વેલા સોનીડા તેડાવો મારા સાહેબા
નાનું શું નાથ એક જુમણું ને મહી જણા જણા હીરલા જડાવો
નવસેરો માતીનો હાર માગ સાહેબા જણા, જણા લીલમ મુકાવો
જોગવાઈ જરતી હોય માગ વાલમા કંકણને માણેક મઢાવો
ગરીબધણીનેબાધઝાત્રુવશુંકહીએબપઆટલેથી મનવાલીનેરહીએ
બાધસાબ મોટો એક પાણો માગી લઈએ-સાહેબા સહુણા

૯૩

ભજન રતન

તમે શુણો અરજ ઉર મારીરે, ઘરમાં ગરવા ન દે ધરનારી
કહે છે ચોળી શીવડાવો રેશમી સાડી મંગાવો,
ગજરા બંગડી કરાવો પીયુ મારી, પેટની ખાતર કરતો લાચારી
ક્યાંથી શોધી લાવું વસ્ત્રો ભારી,
ગયોણું હારી, હું નિજનારી, આવી દસા થઈ મારી-તમે
થશે ન કોઈ ધરબારી સંસારિ, પ્યારી પરદેથી થાશે ખુવારી
શિક્ષા સારી, માનોજો મારી, આથી અકેલી જાંદગી સારી-તમે

૯૪

સૌભાગ્ય-સુદસી

પહેરી ચોલી લટકાં મટકાં કરતાં આવ્યાં,
રંગે બોલી સાડી આઢી મન લોભાવ્યાં.
ઝાંઝરનારે ઝણકારે, કર કંકણના ખખડાટે,

કાજલથી નેત્ર દિપાવ્યાં—પહેરી
હવે શરમાવો ઠાલા, શાને દીયરજી મારા,
બોલો-બોલોજી. બોલો. બોલો,
મેં કેવાં તમારાં નખરાં તો જણાવ્યાં. પહેરી

૬૫

સુંદરવેણી

સિપાઈ તેરી નાલીસ કડંગી પોલીસમે;

તેં મરા બટવા ચુરાઈ, જોખન લુટાયા મુક્તમે બેપટ વના.
બટવા ચુરાયા અંગુડી ચુરાઈ, જોખન લુટાયા મુક્તમે બેપટવેના.

૬૬

માહ વાહરે મારી રંગીની માલણ, હાંહારે મારી બીલીમાલણ
ધન્ય છે તારું આંપલી રૂડું નામ,
પાંચ પટાનો ધાધરો, ફરતી મેલાવી કુલ;
ગારી તારા આઢણે, આ દીલ કડખું કુલરે—મારી
સોના કેરો ચાંદલો ને, માંહી નંગ;

અણીઆલી આ આંખો દેખી, નાનો થાય દંગરે—મારી
કુલવાડીની કુલસદ્દયામાં, નીત્ય કર તું મોજ;
રંદે ચંગેને આનંદે, પ્યારો મારી રોજરે—મારી
ખાધું પીધું તેજ આપતું, શું આવે છે સાથ;
મરતાં જાએ સૌ મુકીને, ખાલી બને હાથરે—મારી

૬૭

કનકતારા,

મુતો મારવાડસો બહીયોરે મુખઈ રોરસુ આવો,
મારવાડસે નીકલ્યો જખતો પાઉ મેં નહી થા જુતો
ધાસલેટરી ફેરી ફરે પીંગરા પોલમં મુતો-મુતો
વ્યાજ બટારો ધધો કરકર પદશા પાંચ કમાયો,
આધી આધી જમે કરીને લાડીજીરે લાપો. મુતો

૬૮

ખુનેનાહક

ફાવર દાદર કાદીર સતાર દાતાર આલાકે બાર.
ગફાર જખમાર એ તોરી ગુલકારી પેવારી બલહારી
આલમ પલ સરદારી કાયમકી કીરતારી તાપર વારી

પતીત તારે લાખોં રખે શરમ ધરમ રાખો, બીનતી
તોરી હાં કરત મીલ નરનારી

૯૯

હરીશ્ચંદ્ર

અરે નાદાન, અરે બે ધ્યાન, જરાતો માન, જરાતો માન.
નખો તું જાન, નહો હુયરાન જરાતો માન જરાતો માન.
કચેસી રાની કચેસી બાની કચેસે લાલજી કે લાલ.
બાતેં તેરી લંબી ચઉરી બાકી મુખા જય ગોપાલ.
રૂશીકા માન જો તું ફરમાન તો હોઈશ ઝોર તેરા કલ્યાણ.
અરે અગ્યાન નકર હુયરાન, જરાતો માન જરાતો માન. કચેસી

૧૦૦

બકાવલી.

કોઈ રખકી મરજી કયા જાને દુનીયા મતલબ અપના. જાને
જો છસપર બીપતા બીતી હુએ જાને મઉલા જાને કોઈ
જો મેં જાનું તું કયાં જાને ફરમાના ઈંદર રાજાને,
તુરીમે તુર સમાજાને આદમકે આદમ પાજાને
જબ રંગસે રંગ મીલા જાને તબ તનસે સંગ છુઠા જાને,

૧૦૧

હામાન

ચેહી બદીમે પાયા ગમ. અરે આદમ,
બેદાર રહો, હોશીયાર રહો તુમ નેકીમે હુરદમ-ચેહી,
ઇસ દીનકે લો પએછાન કસે સામાન.
કસે દયાંન જરા સુલતાન બના ફીર કાંર કહા રહા.
કસે હુરદમ રખકી યાદ રહો દીલશાદ,
બદી કરને વાલોંકી હોની હુય મદીયું બરબાદ.
જો દઉલતે તાઅત પાયે, ઇસ જહાંમે અશરત પાયે,
મરજીમે તો જન્મત પાયે, નાહો યાદ કરીમકી ગંમ.

૧૦૨

દારંગી દુન્યા

ખુદ હાથેથી જે થયું કામ થકાવે.

મન મલકાવે-હરખાવે ખુદો

આપ મુઆ વીજી રવરગ કોઈ કદી નવ જાય,

આહનીરાહ પંચ અંકે હતી કેમ લસાએ.

તે મનનું માગુ તે મલે મહેનત ફેલે.

ચીંતા હજો કામે ભલે વલગે ભલેતે કામ કરે ભાવે—ખુદો

૧૦૩

હરીશ્ચંદ્ર

હોન દીલારામ તો કયા દીલકો આરામ.

દિલકો આરામ નતો જીનેસે કામ—હોન.

આંખોને કાતીલ કે બરછી હય મારી,

મયેં બનકે મતવારી હું કાતિલ પરવારી.

હય જસ બેજરી, લાચારી, લાચારી કયા.

૧૦૪

ચતરા બકાવલી

જબકે કલંદર બન બન ફીરકર બનદર લેકર આતે હયે,
તાલી બજના નીસદીન પલછીન બંદરકા બતલાતે હયે,
તુંને આકર કીયું દીખાયે મોહે બનદરવાકે ખેલ. (૨)
ભોલે ભોલે મનકો ન ભોય તોરા ખેલ ઈનસાનાને,
કયેસે પાયા હોએવાનોકા ખેલ...તુંને.

૧૦૫

હામન

મેરા ગમકા તરાના સુનીએ ફીસાના અયેશાહ ઝીશાન
હયેએ જમાના, દુશમન પુરાના સુનયે ફીસાના. અયે
આળીદ મેરા બાપથા ગયે જંગલમે હામાન.
મેંહેરમેયે ઇસ્કી લાહલી મેરા ભાઇ મુજકર જાન,
મેરી માથી નાદીના દાનાયગાના સુનીયે ફીસાના. અયે

૧૦૬

કુલીન કાંતાં

નમુ પદે ગીરજા પતીને

ચંદ્ર લલામ સદપદ તારૂં એકજ શરણ આમારૂં

પ્રેમધરી આપ દયા નિધી સન્મતીને નમુ.

ભસ્મ ધરી, શીર ગંગ શોભે ઉમીયાજી સંગ

મયે સંગીત રંગ, બને તાલ જરૂંગ, ડોલે કંઈ જુજંગ

રૂમક કુમકે હુંમ તાંડવ કરતાં મયા અખંડ નંદ-પ્રેમ.

૧૦૭

જગતસીંહ

વીણ વારે ચરોને મારીરે દીનદાસી કહે છે પુકારી

ક્યોને કાપી, સ્વામી મુખ આપી

આશ પુરો દયા દીલ ધારી-વીણું.
ભોગીને માટે જોગી વેશધારી મહુ મોહન મમ મુપકારી
રહાય તારી દે મોરારી, યાચે બાળા બીચારી-વીણું.

૧૦૮

કનકતારા

દશા આં શી થઈ મારી કરમની ગતી ન્યારી ! દશાં.
રમતાં હતાં રાજ મહેલમાં વસતાં સુખ મોજર,
સેવામાં હાજર હતાં, દાશી દાસ હજર,
ભોગવવી આજ લાચારી પડ્યો વનમાં હું આજારી; દશાં
કુલશર્ધયા પણ જોહને કઠણ લાગતી રહેજ,
સુતી છે પથર તણી ધરતી ઉપર એજ.
મહારાજની દુઆરી દુઃખી છે બહેન મુંજ પ્યારી. દશાં
તરસ્યાં ભુખ્યાંને અમે દેતાં પાણી અન્ન;
રસવળીએ આ વન વિષે ભુખ્યાં વિણ ભોજન,
પીવા મળતું નથી પાણી રહુ કેમ ધીર હું ધારી. દશાં

૧૦૯

કૃષ્ણ ચરિત્ર

તુંહીં શ્યામ તુંહીં શ્યામ તુંહીંરે,
હુંતો નિરખું તુજને ઠામ ઠામ;
બસ તુંહીંરે શ્યામ તુંહીં શ્યામ તુંહીં,
મનમાં જોયું, બાહરે જોયું
જાયું સકલ સસાર,
આ બ્રહ્માંડની માલા જોઈ વળી;
બણ નહીં આંચો પાર,
સધજે જ્યોતિ તારીરે.....હુંતો;
આ તનનો રંગ મહેલ બનાવ્યો,
મહીં ભયો દરબાર;
અનહદ વાજાં વાગી રહ્યાં કાંઈ,
જીવ રમે એકતાર;
ચમકે જ્યોતિ તાલીરે.....

હુંતો

૧૧૦

રસ મન

આલા ગોરીચાસણુ અરે વાહ વાહ
દારુ પીઉ ચામણુ અરે વાહ વાહ

ધે બાટલી માતા, મારે બુઝા આતાં
ધેરી જતાં જતાં પીઉં વાહ વાહ
ધાલ દરીયા મધે ધાલ હોરી
ધે હાથા મધી હાથ પોરી
સત ભામે વરી, પ્રીત કરી હરી;
તસી માઝાવરી, કરી વાહ વાહ

આલો:

૧૧૧

કૃષ્ણ ચરિત્ર

અલીઆ ! અલબેલો કેમ નાવે !
બેભાન કરી સાન કાં ભુલાવે !-અલબેલો:
સેજ સમારી હું વાટ જોઈ રહી
પ્રીતમજી પણ ટવળાવે,
હવે હુંથી નહી રહેવાય
મન આકુળ વ્યાકુળ થાય, મંતિ ભમી જતી;
છળ કરીને, છેતરીને એ,
કાં અલી અકળાવે !-અલબેલો

૧૧૨

કૃષ્ણ ચરિત્ર

દાણ માગેરે દાણ માગે,
કાનો કાંકરી મારેતો મને વામે છે-દાણે,
કાનો કીયા મલકનો દાણી.
મારી નવરંગ ચુદ્દી તાણી રે-દાણ;
કાનો કીયા મલકનો ચુબો,
મારી વાટી રોકીને કાન ઉભો રે-દાણણું;

૧૧૩

અંબીકાં વિજય;

મુગટ માલ તણે સીર સોલી રહ્યો;
સોલી રહ્યો મન લોણી રહ્યો.

મુગટ:

રાખી:

આરાધુર રખાયા મહું સો અં અપરંમપાર;
સોલા તાં રી કહું, કેતા ના આવે પાર,
અંબાપાલ રી ના રી ચોકયાં
જેમે મુગટ લગા મોલી રહે:

મુગટ:

બાહ્ય બાબુબંધ બેરખા, ઝાંઝર છે પગ માંદો;
 સેવરો સેરવે મળી, લળી લળી ગરબો ગામ.
 માછલું ધ્યાન ધરો, સેવક જન તમે;
 અરજ હમારી માંડી, ઉરમાં ધરો. મુગડ.

૧૧૪

રામ રતન

હરિ મારા નાવને પાર ઉતારો
 ભોળાનાથ ભડંસો તમારો મારા
 ભવસાગરનાં ભારે ભોજાં, મયાની અંધારી
 પાપી પવન તોફાન જમાવે, નાથજી ઉગારો. મારા
 મુકાની સ્વામી, અંધાર ન ભાળે ભેખડે ભેખાડે
 બાંહી ધરી બાનાનું પલ રાખો ખુડતાંને તારો. મારા

૧૧૫

રામ રતન

થાઓરે આશા સફળ સફળ મન માની
 સત્વર શંકર ભોળો દે ભાળ બંધુ માની થાઓરે
 દિવસ રેત રખવાળી કરી રહો
 વિપદ, વિધન ભય વિનાશીની ભવાની.

૧૧૬

કૃષ્ણચરિત્ર

બાહરે શામળીઓ લાલ છે લટકાળો, રૂપાળો ઓતો
 લાગે ભતવાળો મને ઠહાલો—શામળીયો
 છડા મારો પકડે છળીલો,
 છાનો રહી ઢોગાળો;
 પેલો મધુરી મારલીવાળો, રૂડા રહીયાળો,
 છળીલો રસીક નંદલાલો.
 હું તો પરણી કાનડ કાળો—શામળીયો.

૧૧૭

રામ રતન

રૂપ રૂપ શું કરો મુરખ જન રૂપ ઉપરે મરે
 ભાગ્ય જોગે કંઈ રોગ થાય તો રંગ રૂપ ક્યાં ઠરે
 નથી હું રૂપતણી પ્યાસી, માત્ર શું ગુણની અભિલાષી.
 કસ્તુરી છે માંગી તેપણ વચતે જીવન દેશે
 સફેદ સોમલ સુરપવાન તે તુરત પ્રાણ હરી લેશે. નથી હું

મુજલ બાળા લક્ષ્મી વિણુછે, રૂપ ગુણ સર્વ નકામું
 સત્ય કહું તો લક્ષ્મી વિણુછે જીવતર સર્વ નકામું
 નથી લક્ષ્મી એની પાસે કરો દુઠ શા મુખની આસો.
 ગુણની લક્ષ્મી ગુલામ થઇને સદા પાય સેવેછે
 મુજલિણુ લક્ષ્મી કોઈની રહીના કોઈ પાસે નવ રહે છે.
 લક્ષ્મી ધર ધર ફરનારી જન્મ રખડે લપટ નારી
 કોઈ સખળ શત્રુ જાગે તો લક્ષ્મી લુટી લે છે
 જીણુ લુટ્યો ના લુટાયે એ મરતાં સાથ મરેછે—લક્ષ્મી.

૧૧૮

રામ રતન

શાણી સ્વિકારી મેં શાણી સ્વિકારી
 થઈ મારી, થઈ મારી, ખ્યારી પ્રાણુધાર
 વારી ગઈ, વારી ગઈ, વારી બલિહારી
 થઈ દાસી તમારી હું હૈયાના હાર
 હૈયે લપટાઓ,
 અધીરાં ન થાઓ ધરમ બંધન થકી બંધાઓ
 જગ કિરતાર છે જોનાર—શાણી.

૧૧૯

કૃષ્ણ ચરિત્ર.

મને રોકી રહ્યા શીઠ વનમાંરે ?
 શીઠ વનમાંરે, સખીજનમાંરે,
 શું છે મનમાંરે ? મને,
 અલબેલા શો આવડો આડો !
 દહી નથીરે નંદ લુવનમાંરે ?—મને
 ગારસ તારૂં લાગે મીઠું,
 ટાઢક થાયે તનમાંરે—મને
 ગારસ કેરાં તે દાણુ તે શાનાં ?
 લીધાં વેચાતાં વચનમાંરે—મને.

૧૨૦

હિરણ્યકશ્યપુ.

પ્રગટ્યો નિર્લજ કુળમાં પુત્ર વૈરીને શેવીનેરે
 નિર્લજ સુત તે મારો પાક્યો,
 અરિતણે જઈ પાગે લાગ્યો;

હાય હવે શું કરું કહોને ધારીનેરે.—
 બાળ બુદ્ધિ છે એની માટે,
 કહે શું િક્ષાને જાણે ?
 દાઢ ચહે છે મારૂ ખડગ કાઢીનેરે.—
 સાહસ એવું રાય ન કીજે,
 તકશીર તેની માફી દીજે;
 વાર તમથી રહુકું વારીનેરે.—

૧૨૧

ડરશો માં સાહસ સ્વામી
 દુનીયાં નથી દીવાની
 દેશે તમને દોગામી
 જોશે તે કરશે જાણુ (૩)—
 ચુપ બોલશો માં પ્યારા
 એ ચુપ કરે છે ચાળા
 મારીશ હું અસિધારાં
 એ બાળ છે નાદાન. (૬)—
 કંઈ બાળ કુપાતર થાશે,
 શું િતા તેથી ધાશે.
 પૃથ્વી કંઈ પ્રલે જાશે
 જોશે તે કરશે જાણુ. (૮)—

૧૨૨

કુંવર મ્હોરો આજે કહું જે વાત,
 પ્રાણક બુધ આવી ન કીજે, તાત કહે તે ઉર સો લીજે;
 કહે શું આવી હઠ વાત.—
 વડીલ વદો નહિ સુખ એવી વાણી,
 કુંવરની વાત તાત તણી નથી જાણી
 રશે તમારી કંઈ ધાત —
 જન્મ મરણ છે પ્રાણી માતરને,
 નથી થયો કોઈ અમ આ ધરણી;
 અને વીધની લખી વાત.—

૧૨૩

મંથી સ્નેહ દેખાતો કોઇ સ્વારથીઆને હૈયે;
 નથી સ્નેહ દેખાતો કોઇ કુછદીની સંજે
 મરકટ કેરે માતી માળા છાજે કેટલી વારજે,
 કુછંદી સ્વારથીઆ જોડે, સ્નેહ તેટલી વારજે,
 સ્નેહ સ્થાન આ મિત્રને કહીએ,
 ભેદ તેનો સમજવી દમજે,
 કૃપા કરી આ મિત્રને કહીએ.—
 અવસર આપી મદદ કરે જે. સ્વારથ ન હોય સાથજે,
 નિર્મળ સ્નેહ સ્થાનજ કહીએ, મેળવે શ્રી ભગવાનજે.—
 મિત્ર ભેદને સમજી લમજે,
 રાજા મિત્ર હવે મુજને દમજે;
 કૃપા કરિ આ મિત્રને દમજે ...

૧૨૪

પરમારથથી સાધોરે, સાથી પરગાંમનો હોજી.
 પુન્ય સજે, પાપ તજે, તજે છળ તાપ હાં હાં.—
 તજીને દોન મદ કામરે, તેથી તે તમે સુખ ભરશે—
 રામ ભજે, સાથ સજે, ભજે ત્રિભુરાય હાં હાં
 ભજી હ્યોન જગનાથર, તેથી તે તમે ભવ તરશે—
 હર તજે, કૂરજનો, સજે સતસંગ હાં હાં;
 મેર કરે પ્રાતપાળ રે, તેથી તે તમે દુખ ટળશે—

૧૨૫

મેં દિવાના શામકા મુજે કોઈના છોડારે
 મેં મસ્તાના લાલકા, મુજે કોઈના છોડારે—
 રામ ઝરખે બેઠકે સખકા મજરા લેત;
 જેસી જીસકી ચાકરી એસા ઉત્કુ દેત;
 તુલસી આ સંસારમાં ભાત ભાતકે લોક;
 સખસે હીલમીલ ચાલીએ નદી નાવ સંજોગ.

૧૨૬

બહુ છકયો દીસે છે તુ બાળ, અસિતો તને આજ માફરે.
 કેમ નથી આવતી તને લાજ

શું અરિતણે શરણે જનાર ?

કેમ કરનાર તને એ છ રહ્યાય ?

કુલ દાખ તારો તે આધાર,

કયાં રહે અવની આકાશ ?

કેમ સંતાતો ફરે છો ઠાર ઠાર ?

કેમ સમજે છે મુજને કાળ ?

હું મરે લોભી શું નાહરે

મુતધારા લગ્ની નવ ધારે, દ્રવ્ય મારે બહુલાને મારે
કરમથી નાજડરે.-

ધર્મ નિય પોતાનો હારે, સ્વારથીઓ મિત્રો સંહારે.
વથી તે આધે પળે—

લુલુહરામી તે જન થાએ, પણ ચોરી ચંડાણે જાએ

१२७

જયકાર, જયકાર, જયકાર,

આર્થ ભ્રમિપરના આવાર—

નિતિ વચનને તેક રાખીને

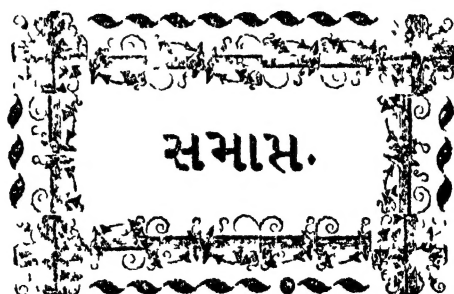
शुद्ध सत्य भारग पाणीनि

કર્ચો પુરો જયભાર--

૪૪ સુમતિ હરિ “હરિ”ને દધને

રાખી લાજ પ્રભુ વા'રે ધરને

इयं प्रयोगनो पार.

જાહેર ખબર

મુંબઈની મજા.	૦—૪—૦
દુરસદે બહાર	૦—૨—૦
માણિકમોતીનો બાગ	૦—૨—૦
પંચપતી કમણુ સુત્ર	૦—૮—૦
રશિક સ્તવનાવળી	૦—૪—૦
છ ભાઈનો રાસ	૦—૨—૦
લીલાવતીનો રાસ	૦—૨—૦
અંજનસતીનો રાસ	૦—૨—૦
મોતીશાના દાગીયાં	૦—૨—૦
જોષાબીનુ વર્ણન	૦—૨—૦
ગેબીગોળાઓ	૦—૪—૦
નવરંગ	૦—૨—૦
નાટારંગ	૦—૩—૦
ધીરાંતો પદ	૦—૨—૦
બજનાવળી	૦—૨—૦
પ્રભાત સંગ્રહ	૦—૨—૦
નરસીમદેતાનું માંગ	૦—૧—૦
નરસીમદેતાની હુડી	૦—૧—૦
ગમન ધંડ	૦—૪—૦
ગુણેનવ બહાર	૦—૬—૦
અવકાશ બહાર	૦—૪—૦
રશિક ગાયન સંગ્રહ	૦—૪—૦
નવનરંગ	૦—૨—૦

મુંબઈનું ઝવેરાત	૦—
શ્રીતુલશીદાસ, કળીની સાખી	૦—
દેવતાઈ બહાર	૦—
કૃષ્ણચંત્ર બાગલીલા	૦—
વાવડી ચસકી	૦—
ચોરનાભાઈ ધંટીચોર	૦—
શુકનાવળી	૦—૧—૦
ભોગ્નભગતનાચાખા	૦—૧—૦
શતીશ્રવની કથા	૦—૧—૦
ઓવવજના મંદીના	૦—૧—૦
સામાજીના વાદ	૦—૧—૦
તોભોલગુના ક્રીડા	૦—૧—૦
દોઆએ ગંગુલસ	૦—૨—૦
રોગની વારણ	૦—૮—૦
નરસીમેતાનાઆપનું આ	૦—૧—૦
આદર્શસંસ્કૃતિ	૦—૧—૦
કુત ઇસલા	૦—૮—૦
નજમુજ્યા	૦—૪—૦
નરસીમેતાનીદીકરીનાવીવા	૦—૮—૦
સિદેવંતસાવળાગાયત્રવાળી	૦—૮—૦
ગુણબંધાવળી મારી	૦—૧૨—૦
અભેમન્યુચકાવોમોટો	૦—૮—૦

આ શિવાય અમારી પાસેથી ઘણી નવાં પ્રસ્તુત તથા વારતાઓ તથા ગાયનો તથા નિશાળોમાં ચાલતી ધ્યેષ તથા ગુજરાતી ડીક્ષનેરીઓ તથા કાગદાઓ તથા મુસલમાનો ગુજરાતી ક્રીડાઓ તથા જનધર્મના સ્ત્રોત તથા ફેન્સી કાર્ડ તથા પશુસંસ્કૃતિ કંકોત્રો તથા દીવાળીની કોત્રી વગેરે વાળખી ક્રીમતે મોકલવામાં આવશે.

પા.મંગળદાસ જોઈતારામ બુકસેલર ઠે. રીચીરોડ-અમદાવાદ તથા

ચંદ હુડીસીંગ બુકસેલર અમદાવાદ રીચીરોડ.

STATEMENT of the books made over to the Commission of Ahmedabad 1866 Per section XVIII of 1867 Passed by Government of India.

Number.	Title of the book and contents of the title page with a description of such English and the content of the book are not in English.	Language in which the book is written.	Name of the author, translator or editor of the book.	Subject.	Place of printing and place of publication.	Name of firm of the Printer and name of firm of the Publisher.	Date of issue from the Press or of the Publication.	Number of sheets, leaves or pages.	Size.	Name of edition.	Number of copies of which edition of the book is printed or is to be printed or is to be published.	Price at which the book is sold to the public.	Name and residence of the proprietor of the copy right, or of any portion of such copy right.
1	Good and Bad	English	Mangal das Jodhan Book-seller	The Good and Bad	Printing Press Ahmedabad	Behramji and Jodhan Printers and Publishers	1866	36	royal twelve pages	first edition.	1000	Printed in good paper	
2													
3													
4													
5													
6													
7													
8													
9													
10													
11													
12													
13													
14													
15													

Manager.

41/12/1866 311/1/11

